

Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2021

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Doelstellingen en middelen	3
2.1	Wat is interbestuurlijk toezicht?	3
2.2	Wat zijn onze beleidsdoelen?	3
2.3	De resultaten van systematisch toezicht	4
2.4	Middelen	5
3.	Activiteiten 2021	6
3.1	Diagnose	6
3.1.1	Systematisch toezicht	6
3.1.2	Risicogericht toezicht	8
3.1.3	Harmonisatie processen systematisch toezicht	9
3.1.4	Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement	9
3.1.5	Themaonderzoeken	10
3.1.6	Klachten en signalen	11
3.2	Interactie	11
3.2.1	Ambtelijke dialooggesprekken	12
3.2.2	Bestuurlijke dialooggesprekken	13
3.2.3	Klankbordgroep IBT	13
3.2.4	Kennisbijeenkomsten	13
3.3	Overkoepelende activiteiten en projecten	14
3.3.1	Wergroep Gemeenten	14
3.3.2	Vorbereiding Omgevingswet	15
3.3.3	Vorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)	15
3.3.4	Vorbereiding Wet digitale overheid (Wdo)	16
3.3.5	Nieuwe applicatie voor Financieel Toezicht	16
3.3.6	Wob-verzoeken	16
4.	Communicatie	17
5.	Interbestuurlijk toezicht in 2022 en verder	18
6.	Bijlagen	19
6.1	Doelstellingen per toezichtgebied	19
6.2	Systematisch toezicht 2021: Financieel toezicht	19
6.3	Systematisch toezicht 2021: Huisvesting vergunninghouders	21
6.4	Systematisch toezicht 2021: Informatie- en archiefbeheer	22
6.5	Systematisch toezicht 2021: Monumentenzorg	24
6.6	Systematisch toezicht 2021: Omgevingsrecht	24
6.7	Systematisch toezicht 2021: Water	27

1. Inleiding

Op 18 januari 2020 is door Gedeputeerde Staten het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020–2023 vastgesteld. Het beleidskader beschrijft op welke manier de provincie Noord-Brabant het interbestuurlijk toezicht de komende jaren uitoefent en welke doelen hiermee bereikt gaan worden. Het toezicht houden op de medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen is, naast een wettelijke taak, ook een kerntaak van de provincie. Met interbestuurlijk toezicht dragen we bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant.

De Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021 was de tweede uitvoeringsagenda die gebaseerd was op het genoemde beleidskader. We beschreven hierin de activiteiten die in 2021 op de planning stonden voor uitvoering en daarmee een bijdrage leverden aan de beleidsdoelen. In dit jaarverslag is een verantwoording over het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten opgenomen.

Het verslag bestaat naast deze inleiding uit vier inhoudelijke hoofdstukken. In het tweede hoofdstuk zijn de doelstellingen en middelen opgenomen voor 2021.

In hoofdstuk 3 beschrijven we in hoeverre we de voorgenomen activiteiten hebben gerealiseerd.

Hoofdstuk 4 gaat over de momenten waarop we met belanghebbenden communiceren en het laatste hoofdstuk geeft een doorkijk naar onze (ontwikkel)plannen voor 2022 en verder. Ten slotte zijn in de bijlage de uitkomsten van 2021 per toezichtgebied opgenomen.

2. Doelstellingen en middelen

2.1 Wat is interbestuurlijk toezicht?

Interbestuurlijk toezicht is het toezicht op de wijze van uitoefening van publieke taken die door de wet zijn opgedragen aan andere overheden.¹ Het interbestuurlijk toezicht is hiermee een onderdeel van de bestuurlijke verhoudingen tussen het Rijk en de lagere overheden. Het interbestuurlijk toezicht kent twee soorten toezicht, namelijk het generiek toezicht en het specifiek toezicht.

Het Financieel toezicht is specifiek toezicht, gebaseerd op artikel 203 van de Gemeentewet. Het generiek toezicht wordt conform de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) in principe belegd bij de bestuurslaag die een niveau hoger opereert dan de overheid die de uitvoering van de wettelijke taak opgedragen heeft gekregen.

In interprovinciaal verband bestaat de afspraak dat elke provincie ten minste het toezicht houdt op de volgende medebewindstaken:

- Financieel Toezicht
- Huisvesting vergunninghouders
- Informatie- en archiefbeheer
- Monumentenzorg
- Omgevingsrecht
- Ruimtelijke ordening²

Het toezichtgebied Water hebben wij aan dit rijtje toegevoegd. Overeenkomstig het gestelde in de jaarlijkse Uitvoeringsagenda geven wij uitvoering aan de interbestuurlijk toezichttaken.

2.2 Wat zijn onze beleidsdoelen?

Het doel van interbestuurlijk toezicht hebben we in het beleidskader als volgt geformuleerd: *Interbestuurlijk toezicht ziet erop toe dat de overheid haar taken blijvend goed uitvoert en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is.*

Met interbestuurlijk toezicht bevorderen we dat de Brabantse lokale overheden krachtige overheden zijn, die hun wettelijke medebewindstaken correct uitvoeren en het goede voorbeeld geven richting burgers en bedrijven.

Interbestuurlijk toezicht is een onmisbare schakel in het geheel van 'checks and balances'.

Deze visie vertaalt zich in de volgende strategische doelstellingen:

- Bijdragen aan het goed functioneren van het openbaar bestuur zodat maatschappelijke opgaven aangepakt kunnen worden.
- Het borgen en bevorderen van een correcte uitvoering van (wettelijke) taken door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Burgers moeten kunnen vertrouwen op een blijvend goed functionerend openbaar bestuur dat het goede voorbeeld geeft.

1 Bron: <https://www.ensie.nl/rijksinspecties/interbestuurlijktoezicht>.

2 Door de aanpassing van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de verplichting van actuele bestemmingsplannen komen te vervallen en daarmee de grondslag voor het toezicht. De Wro gaat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet daarin op.

In 2021 zijn we verder gaan investeren in het moderniseren en professionaliseren van het interbestuurlijk toezicht naar een vorm waarbij het landelijke programma Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT) zoveel mogelijk wordt gevolgd. Tegelijkertijd streven we ernaar dat we eind 2023, aan het einde van de geldigheid van het beleidskader:

- geen enkele lokale overheid als 'voldoet niet' hoeven te beoordelen;
- ten minste 75% van alle toezichtontvangers als voldoet kunnen beoordelen;
- ten hoogste 25% van alle toezichtontvangers als een voldoet gedeeltelijk beoordelen;
- interventies binnen een jaar kunnen afronden zodat een overheid de tekortkomingen op het specifieke onderdeel dan weer op orde heeft.

Deze Kritische Prestatie-Indicatoren (KPI's) maken onderdeel uit van de provinciale management-informatie. In de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021 waren de beoordelingscriteria opgenomen zodat voor de toezichtontvangers transparant is waar we ons oordeel op baseren.

2.3 De resultaten van systematisch toezicht

Interbestuurlijk toezicht heeft in 2021 toegezien op zes medebewindstaken: financiën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, monumentenzorg, omgevingsrecht en water. In vergelijking met 2020, waarbij er geen systematisch toezicht is uitgevoerd op monumentenzorg, zijn de prestaties van gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, die een 'voldoet' hebben gekregen, gestegen van 77% naar 88%. Het resultaat 'voldoet gedeeltelijk' is afgenomen van 18% naar 5% en het resultaat 'voldoet niet' is toegenomen van 5% naar 7%. Als we het toezicht op monumentenzorg meenemen, zijn de percentages over het geheel genomen: 'voldoet': 78%, 'voldoet gedeeltelijk': 6% en 'voldoet niet': 16%. De hoge score bij 'voldoet niet' is te verklaren vanuit de inhaalactie die monumentenzorg heeft gedaan, waarbij bleek dat het merendeel van de gemeenten het been bij moeten trekken. Ook bij het toezichtgebied Huisvesting vergunninghouders was het aantal 'voldoet niet' groter dan in 2020.

De doelstellingen uit de begroting en de uitvoeringsagenda 2021 zijn grotendeels behaald.

Taakuitvoering 2023	Voldoet niet	Voldoet gedeeltelijk	Voldoet
Alle lokale overheden	0%	<25%	≥75%

In onderstaande tabel staan de doelstellingen en indicatoren zoals ze in de provinciale begroting voor 2021 waren opgenomen.

Doelstelling begroting 2021	Streefwaarde	Resultaat
Aantal toezichtontvangers dat door ons op een of meer toezichtgebieden wordt beoordeeld	104	Alle 61 gemeenten, 3 waterschappen en 44 gemeenschappelijke regelingen (totaal 109 organisaties) zijn in 2021 beoordeeld op de desbetreffende toezichtgebieden.
Aantal toezichtontvangers waarmee minstens één voortgangsgesprek ³ gevoerd is	65	Dit geldt voor 62 gemeenten, 3 waterschappen en geen gemeenschappelijke regelingen (totaal 65 organisaties).

³ In de provinciale begroting wordt conform het beleidskader gesproken over voortgangsgesprekken. Gedurende de uitvoering van het beleidskader zijn deze gesprekken veranderd naar ambtelijke dialooggesprekken.

Doelstelling begroting 2021	Streef-waarde	Resultaat
Aantal georganiseerde regiobijeenkomsten	4	Omgevingsrecht heeft drie regiobijeenkomsten Best Practices met gemeenten en waterschappen georganiseerd.
Aantal uitgevoerde thema-onderzoeken	2	Omgevingsrecht heeft een themaonderzoek uitgevoerd, waarvan het eindverslag in 2022 wordt gepubliceerd.
Verplichte indicator: Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht	0	Voor het begrotingsjaar 2022 valt géén gemeente onder het preventief toezicht.

Impact van het interbestuurlijk toezicht

In het beleidskader hebben we gesteld dat we met het interbestuurlijk toezicht daadwerkelijk de impact op de uitvoeringspraktijk willen bevorderen en zo bij willen dragen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Enerzijds door het toepassen van het systematisch toezicht en anderzijds door bijvoorbeeld in open dialoog met de toezichtontvangers te spreken over de uitvoeringspraktijk. Hiermee kan een wederzijds lerend effect worden bereikt. In het verslagjaar hebben voor de toezichtgebieden Financieel Toezicht, Omgevingsrecht en Huisvesting Vergunninghouders zowel het systematisch toezicht als dialooggesprekken plaatsgevonden. Zowel vanuit de gesprekken die zijn gevoerd op basis van een toezichtresultaat als de ervaringen die met de dialooggesprekken zijn opgedaan, wordt hiernaar vanuit de betreffende toezichtontvangers en toezichthouders in zijn algemeenheid positief gekeken.

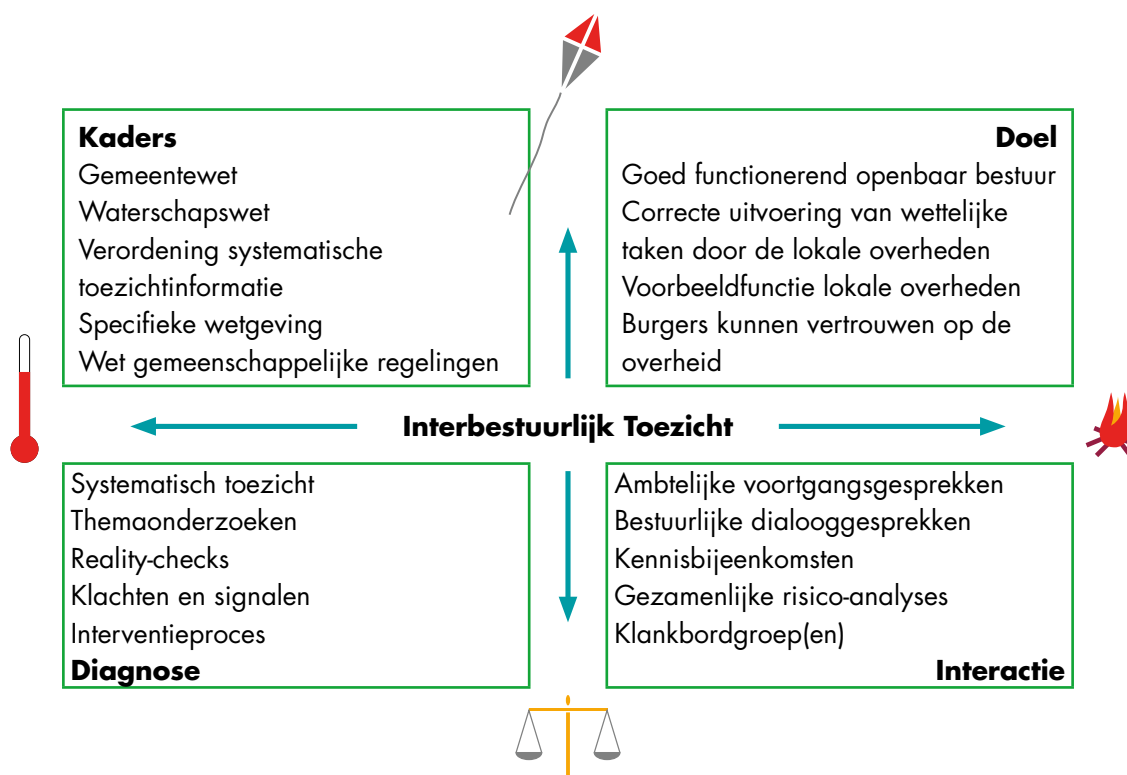
Interbestuurlijk toezicht kan de raden en de algemene besturen ook ondersteunen in hun horizontale controletaak op het handelen van colleges van burgemeesters & wethouders en de dagelijkse besturen. Dit vergt aanpassingen in de rechtstreekse contacten met onze toezichtontvangers. In het verslagjaar is besloten om in 2022 een start te maken met het publiceren van de toezichtbrieven bij het Dashboard IBT. We betrekken de Klankbordgroep IBT om verder te onderzoeken hoe we de impact van het toezicht gedurende de resterende looptijd van het beleidskader meer inzichtelijk kunnen krijgen.

2.4 Middelen

In de begroting 2021 was voor de taakuitvoering van interbestuurlijk toezicht het structurele bedrag van € 59.742 opgenomen. Voor de uitvoering van deze taak beschikten we formeel over 15 fte.

3. Activiteiten 2021

Om de doelen van het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023 te bereiken, hebben we de volgende activiteiten ondernomen in 2021. De beschrijving van de activiteiten spitsen we toe op de onderdelen 'diagnose', dit is het verzamelen en beoordelen van informatie over de taakuitvoering, en 'interactie' als zijnde het contact tussen toezichthouder en toezichtontvanger. Dit is in overeenstemming met de afbeelding Toezicht in Balans uit het beleidskader, zoals opgenomen in hoofdstuk 2.

3.1 Diagnose

Toezicht houden kan niet zonder inzicht te hebben in de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers. Daarom voeren we onder andere het jaarlijks systematisch toezicht uit, dat per toezichtgebied anders is, én themaonderzoeken en reality checks. Een belangrijke graadmeter zijn de klachten en de signalen die wij ontvangen van verontruste burgers en bedrijven.

3.1.1 Systematisch toezicht

Beleidsdoel

Om de taakuitvoering van de toezichtontvangers te kunnen beoordelen, zijn er informatie en bij voorkeur indicatoren nodig. In onze toezichtmethodieken streven we naar een zo minimaal mogelijk aantal indicatoren die tegelijkertijd ons maximaal informeren over de mate waarin de wettelijke taken worden uitgevoerd. De indicatoren worden niet geïnterpreteerd zonder het verhaal dat ze betekenis geeft erbij te betrekken. In de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021 waren de indicatoren per toezichtgebied in de bijlage opgenomen.

Geplande activiteit

Het systematisch toezicht wordt op de volgende wijze ingevuld:

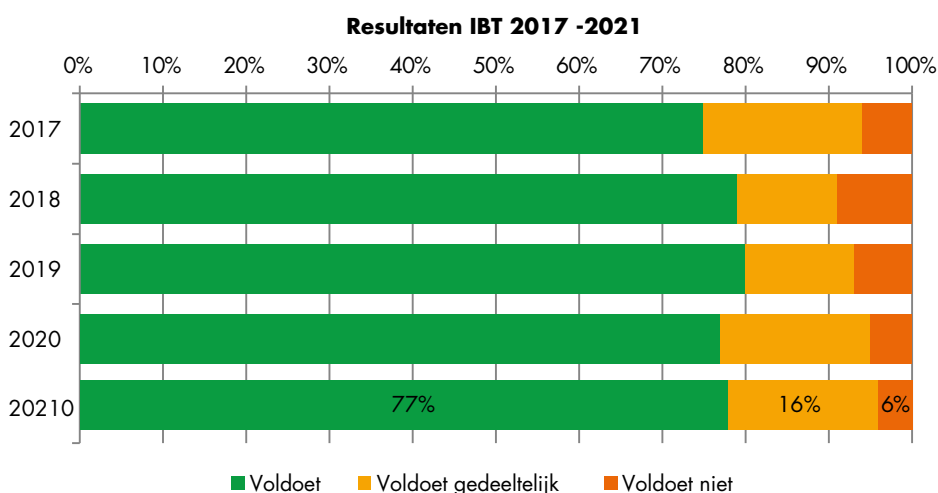
- De toezichtontvangers worden periodiek beoordeeld op een aantal aspecten. De toezichtmethode, inclusief de toetscriteria en de frequentie per toezichtgebied zijn terug te vinden in hoofdstuk 4 van de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021.
- Het toezichtoordeel bestaat uit de volgende kwalificaties en bijpassende kleuren:
 - voldoet: groen
 - voldoet gedeeltelijk: oranje
 - voldoet niet: rood
 - verschoonbaar: wit; alleen van toepassing bij Huisvesting vergunninghouders.
- De toepassing van het zogenoemde interventieproces. Bij geconstateerde tekortkomingen vindt er een actie plaats vanuit de toezichthouder, die past bij de betreffende landelijk afgesproken interventieladder. Dit proces wordt proportioneel en risicogericht toegepast.

Realisatie

In 2021 hebben we op de gebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en Archiefbeheer, Omgevingsrecht, Monumentenzorg en Water systematisch toezicht gehouden. In bijlage 6.2 en verder is voor elk toezichtgebied de methode van het systematisch toezicht beschreven en wat de resultaten zijn. Ook zijn in het [dashboard](#) van de provincie Noord-Brabant alle prestaties in de vorm van een kleur van het systematisch toezicht in één oogopslag per gemeente te zien. Per toezichtgebied én per toezichtontvanger kan het inzicht van de toezichtoordelen worden verkregen.

Met de Omgevingswet in het vooruitzicht voerde het toezichtgebied Ruimtelijke Ordening in 2021 geen systematisch toezicht uit. Dit jaar is daarentegen gestart om het toezicht op de Wabo, Ruimtelijke Ordening en Monumentenzorg integraal te vertalen naar de wettelijke bepalingen die uit de Omgevingswet volgen. Daarnaast dient de expertise van de huidige gemeentelijke monumentencommissies binnen de Omgevingswet een plek te krijgen in de omgevingscommissie.

Aan het eind van 2021 is het overall beeld⁴ over de toezichtgebieden als volgt:

⁴ Hierbij is uitgegaan van de toezichtoordelen van alle toezichtontvangers, waarbij voor Financieel toezicht het aantal beoordeelde gemeenten 5 minder is in verband met herindelingen. Bij Huisvesting vergunninghouders het aantal gemeenten 20 minder is in verband met het oordeel 'Verschoonbaarheid'. Zie de bijlage voor de toelichting per toezichtgebied.

In dit totaaloverzicht zijn de beoordelingen gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen van 2021 gebaseerd op de volgende onderdelen:

1. Financieel toezicht: begroting 2022.
2. Huisvesting vergunninghouders: taakstelling eerste en tweede halfjaar 2021.
3. Informatie- en archiefbeheer: archiefverslag 2020 en verbeterplan.
4. Monumentenzorg: het aantal rijksarcheologische monumenten waarover de monumentencommissies een advies heeft afgegeven.
5. Omgevingsrecht: naleving selectie procescriteria VTH waaronder evaluatieverslag 2020, uitvoeringsprogramma 2021 en actualiteit beleidsplan.
6. Water: bestuurlijke samenvatting stand van zaken 2021.

3.1.2 Risicogericht toezicht Beleidsdoel

Ons toezicht richt zich op die situaties waar risico's zijn met potentieel grote maatschappelijke gevolgen, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch. Eens in de twee jaar maken we samen met de toezichtontvangers een risicoanalyse die we gebruiken bij het bepalen op welke risico's we de periode daarna extra moeten letten. Bij geconstateerde tekortkomingen interveniëren we proportioneel en risicogericht conform het interventieproces.

Geplande activiteit

Overeenkomstig actielijn 5 van het [Actieplan Agenda Toekomst van het Toezicht \(ATT\)](#) en het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023 wordt het risicogericht toezicht verder uitgediept. Wij streven ernaar om ons voor alle toezichtgebieden te richten op die situaties waar zich risico's bevinden met potentieel grote maatschappelijke gevolgen op het inhoudelijke, financiële of organisatorische vlak. Ook de maatregelen om de gedefinieerde risico's te beheersen nemen wij in ogenschouw. Voor zover mogelijk maken wij hierbij gebruik van beschikbare en actuele data, informatie en prognoses. De aard van de risico's per toezichtgebied én per toezichtontvanger kunnen verschillen. De Klankbordgroep en de archivariissen worden bij deze activiteit betrokken. Naar verwachting gaan de uitkomsten van deze verdiepingsslag onderdeel uitmaken van de methodiek van toezicht houden vanaf 2022.

Realisatie

Voor het toezichtgebied Financieel toezicht worden specifieke toezichtthema's door het Vakberaad Gemeentefinanciën vastgesteld. Voor het verslagjaar was er geen thema vastgesteld.

Informatie- en archiefbeheer heeft in het verslagjaar een nieuwe toezichtmethodiek geïntroduceerd, die nog meer dan met de vorige inspeelt op risicogericht toezicht. Hiervoor zijn afspraken met de Brabantse archivariissen als horizontale toezichthouders gemaakt om de aanbevelingen vanuit de (twee)jaarlijkse inspecties naar aard en grootte van risico te prioriteren. Vervolgens dienen de toezichtontvangers de aanbevelingen 1-op-1 over te nemen in een verbeterplan. Het verbeterplan wordt beoordeeld door de interbestuurlijk toezichthouder. 2021 is als een overgangsjaar beschouwd.

Het toezichtgebied Monumentenzorg richt zich op het voorkomen van het verloren gaan van ons onroerend cultureel erfgoed. Om die reden heeft er in 2021 weer toezicht plaatsgevonden, specifiek gericht op archeologie, cultuurhistorie en monumentenzorg wel in voldoende mate door de gemeenten worden beschermd en onderhouden.

Voor het toezichtgebied Omgevingsrecht zijn de beoordelingsvragen systematisch toezicht in 2021 gericht geweest op relevante risico's bij niet-naleving van de wettelijke procescriteria VTH.

Op basis van een in 2020/2021 door het Rijk uitgevoerd stelselonderzoek⁵ is gebleken dat nog niet alle gemeenten de volledige uitvoering van het basistakenpakket voor milieu hebben ondergebracht bij een omgevingsdienst. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft in het verslagjaar in een brief aan de Tweede Kamer aangekondigd dat voor 2022 op provincies een beroep gedaan gaat worden om zo nodig met toepassing van het IBT-instrumentarium ervoor te zorgen dat de uitvoering van de basistaken van de betreffende gemeenten bij de omgevingsdiensten worden belegd en de geldende wettelijke verplichtingen overal in Nederland worden nagekomen.

3.1.3 Harmonisatie processen systematisch toezicht *Beleidsdoel*

Door een uniforme werkwijze te hanteren, is het transparant voor de toezichtontvanger hoe we het toezicht uitvoeren, op welke wijze er wordt getoetst (normen) en hoe we omgaan met de bevindingen. Hierdoor is de rechtszekerheid van de toezichtontvanger geborgd en zijn verwachtingen over en weer helder.

Geplande activiteiten

Parallel aan de verdieping op risicogericht toezicht gaat ook een oriëntatie plaatsvinden op het harmoniseren van de toezichtprocessen, bijvoorbeeld op de wijze waarop hoor en wederhoor meer eenduidig kan plaatsvinden. De uitkomsten van deze oriëntatie zullen daar waar relevant worden meegenomen in de wijze van toezicht houden in 2022.

Realisatie

In het verslagjaar heeft een IBT-brede werkgroep gedetailleerd in kaart gebracht op welke wijze de vier reguliere toezichtgebieden⁶ het systematisch toezicht laten verlopen. Binnen de werkgroep was er oprechte interesse in elkaars toezichtgebied en daardoor werden er veel vragen aan elkaar gesteld. In 2022 wordt dit project vervolgd door te gaan kijken op welke onderdelen de verschillende toezichtprocessen uniformer ingericht kunnen worden.

3.1.4 Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement *Beleidsdoel*

We voeren het toezicht efficiënt uit door waar mogelijk gebruik te maken van bestaande gegevens en 'open' informatie. Uitgangspunt is het (her)gebruik van (de)centraal beschikbare data.

Geplande activiteiten

In mei 2020 hebben Provinciale Staten de Datavisie van de provincie Noord-Brabant vastgesteld. Als gevolg hiervan is er sinds kort een provinciaal datalab aanwezig en is er in samenwerking met Tilburg University en JADS1 een Leergang Digitalisering Overheidsinformatie gestart. In de gesprekken met de CIO is er gezocht naar een casus die integraal toegevoegde waarde kan bieden aan de relaties die de provincie met de Brabantse overheden onderhoudt. De uitkomsten van de

5 Onderzoek naar milieuhandhaving, -toezicht en vergunningverlening door de Adviescommissie VTH onder leiding van de heer J.J. van Aartsen.

6 Dit zijn: Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer en Omgevingsrecht.

toezichtoordelen zijn bijvoorbeeld mede interessant voor de gesprekken die op bestuurlijk en op directieniveau in de regio's worden gevoerd. Meelopend in de provinciebrede ontwikkelingen zal in 2021 worden uitgediept welke data van IBT voor welke toepassingen interessant zijn

Realisatie

In 2021 is binnen het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur een start gemaakt met de Roadmap Datagedreven Werken. Hiermee wordt aangesloten op de Uitvoeringsagenda Digitale Transformatie van de provincie. Er hebben op verschillende onderdelen verkenningen plaatsgevonden, die in 2022 verder worden onderzocht. Tevens is er een start gemaakt met de doorontwikkeling van het dashboard voor publicatie van de resultaten van het systematisch toezicht, waarbij wordt bekeken of aanvulling van data, zoals bijvoorbeeld de interventietrede, van toegevoegde waarde is. In interprovinciaal verband is onder de vlag van de Agenda Toekomst Toezicht een werkgroep begonnen met te verkennen in hoeverre datagedreven toezicht ingezet kan worden, al dan niet gecombineerd met de ontwikkeling van een bijbehorend dashboard. Ondanks dat Brabant niet aan deze werkgroep deelneemt, worden de terugkoppelingen met veel interesse gevolgd.

In het najaar van 2021 is ter afronding van de JADS-leergang Digitalisering Overheidsinformatie een onderzoek gestart of de bestuurskracht van gemeenten in Brabant kan worden gemeten met behulp van openbaar beschikbare data. Dit onderzoek wordt in 2022 afgerond en aan het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur worden aanbevelingen gedaan.

3.1.5 Themaonderzoeken

Beleidsdoel

Het bevorderen van samenwerking en kennisdeling aan de hand van zogeheten best practices.

Geplande activiteiten

Informatie- en archiefbeheer bereidt een nog nader met de archivariissen te bepalen themaonderzoek voor, dat in 2022 uitgevoerd gaat worden.

Omgevingsrecht richt zich in 2021 op het onderwerp Klachten en Meldingen VTH bij gemeenten. Passend in de dialooglijn, is dit onderwerp zowel afgestemd met de contactpersonen bij de gemeenten en waterschappen als met de Klankbordgroep IBT. De uitkomst ervan zal tijdens een kennisbijeenkomst voor de toezichtontvangers worden gepresenteerd.

Aanvullend op de voorgaande activiteiten zal er onderzocht worden of een integraal thema-onderzoek meerwaarde heeft. Dit past binnen het principe van het landelijke ATT-programma, waarbij het moderne toezicht zich uiteindelijk gaat richten op minder systematisch toezicht en meer op risicogericht thematisch toezicht.

De uitkomsten van een dergelijk onderzoek moeten de toezichtontvangers gericht kunnen helpen om oplossingen te implementeren die de kwaliteit van de medebewindstaak omhoog stuwt. Bij een integraal themaonderzoek zal vanuit de verschillende toezichtgebieden op basis van diverse invalshoeken het desbetreffende thema worden beoordeeld. Aan het einde van het eerste halfjaar zal de uitkomst van de oriëntatie worden gezien en besloten worden of we in 2022 al dan niet een dergelijk themaonderzoek gaan uitvoeren.

Realisatie

In 2021 is het thema-onderzoek Klachten en meldingen VTH voorbereid en uitgevoerd. Elf gemeenten zijn onderzocht en hebben conform planning hun eigen inspectierapport ontvangen met conclusies en aanbevelingen en eventuele verbeterpunten. Het Brabantbrede rapport wordt naar verwachting in het voorjaar van 2022 vastgesteld en bekend gemaakt. Belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat het onderwerp klachten en meldingen bij de meeste van de onderzochte gemeenten benoemd wordt in de VTH-documenten, maar nog niet structureel geborgd is in de beleidsdoelstellingen. Positief is het feit dat gemeenten verschillende mogelijkheden benutten om hun inwoners te informeren over het indienen van klachten of het doen van een melding. Daarbij maken ze gebruik van hun website, sociale media, zoals Facebook en Instagram, en de gebruikelijke huis-aan-huisbladen.

In klein verband is er in het eerste halfjaar van het verslagjaar gezocht naar een interessant integraal themaonderzoek dat vanuit verschillende toezichtgebieden onderzocht zou kunnen worden. Er is op dat moment geen thema gevonden dat zich, naast het reguliere systematisch toezicht, hiervoor leent. We zien dat meerdere provincies op dit moment hier ook mee bezig zijn en volgen hiervan de ontwikkelingen.

3.1.6 Klachten en signalen

Beleidsdoel

Onderzoeken of de betreffende lokale overheid zijn wettelijke taken naar aanleiding van een klacht van een burger of bedrijf naar behoren uitvoert.

Geplande activiteiten

Rekening houden met een twintigtal klachten op basis van ervaringen uit voorgaande jaren.

Realisatie

IBT heeft in het verslagjaar 21 klachten ontvangen. Het grootste aantal klachten had betrekking op Omgevingsrecht, namelijk 18 stuks. Deze klachten zijn met toepassing van mediationvaardigheden behandeld in lijn met het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023. Belangrijk hierbij is het directe contact dat we met de burger hebben voor de kwestie die met een gemeente speelt en dat we concrete tips en suggesties kunnen geven in de te nemen vervolgstappen. Deze persoonlijke benadering levert in veruit de meeste gevallen positieve feedback op en bevordert het vertrouwen van de burger in de overheid. Voorts waren twee klachten gericht op het informatie- en archiefbeheer bij twee gemeenten in zuidoost-Brabant, waarbij men twijfels had over de volledigheid van bepaalde archiefdossiers. Beide klachten zijn zorgvuldig onderzocht in afstemming met betreffende klager, gemeente en archiefinstelling. Er zijn aanbevelingen gedaan voor verbetering, waarbij de monitoring ligt bij de archivaris. De laatste klacht was gericht op Monumentenzorg, waarbij een burger zijn zorgen uitte over het behoud van erfgoed in zijn gemeente.

3.2 Interactie

Om een goed beeld te krijgen van de dagelijkse praktijk bij de toezichtontvangers zijn gesprekken over dilemma's en casuïstiek voor de toezichthouder cruciaal. Op die manier krijgt de toezichthouder meer inzicht in het verhaal achter de indicatoren.

3.2.1 Ambtelijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

De dialooggesprekken maken onderdeel uit van het grotere streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers en draagt bij aan de actielijnen 2 en 3 van het actieplan van het ATT, respectievelijk 'beter voeren dialoog' en 'beter leren via toezicht'. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en tegelijkertijd best practices delen.

Geplande activiteit

Gelet op de positieve waardering en resultaten van de aanpak van ambtelijke gesprekken⁷ met gemeenten bij het domein Financieel Toezicht, zijn de pilots om die werkwijze in de praktijk toe te passen in 2021 bij Huisvesting vergunninghouders en Omgevingsrecht verder uitgerold. Ook bij Informatie- en archiefbeheer wordt gestart met ambtelijke dialooggesprekken als onderdeel van de toezichttaak.

Realisatie

De toezichtgebieden Huisvesting Vergunninghouders en Omgevingsrecht hebben in het verslagjaar ambtelijke dialooggesprekken gevoerd. Bij Huisvesting Vergunninghouders was dit een vervolg van de pilot uit 2020. In het verslagjaar hebben de toezichthouders 5 dialooggesprekken gevoerd. Omgevingsrecht heeft met 22 gemeenten en de drie Brabantse waterschappen een ambtelijk dialooggesprek gehouden. Vooraf aan het gesprek ontvingen de betreffende toezichtontvangers een standaardagenda met bijbehorende toelichting en een korte procesbeschrijving. De gesprekken verliepen via de lijn 'Wat gaat goed?, Wat kan beter? en Wat is daarvoor nodig?'

Bij Huisvesting Vergunninghouders is aan het eind van 2021 de gehele pilot geëvalueerd. Zowel de toezichtontvangers als de toezichthouders zijn positief gestemd over deze vorm van met elkaar in gesprek zijn. Met name het wederzijdse lerende effect draagt bij aan het doel om de dagelijkse praktijk beter te leren kennen. Het vergroot bij de toezichthouders het begrip voor de situatie waarin zich een toezichtontvanger bevindt; de toezichtontvanger vindt het prettig zijn verhaal kwijt te kunnen door meer achtergrond en nuancering te schetsen. De toezichthouders kunnen daar waar dat van toepassing is attenderen op andere gemeenten met een soortgelijke problematiek. Voor dit toezichtgebied is besloten dat de ambtelijke dialooggesprekken met ingang van dit jaar een structureel cyclische inbedding krijgt.

Bij Omgevingsrecht zijn alle dialooggesprekken online gevoerd. De gesprekken duurden in de regel 1,5 tot 2 uur. De conclusie over het geheel is dat de opzet en inhoud van de ambtelijke dialooggesprekken van toegevoegde waarde zijn voor wederzijds begrip op de uitvoeringspraktijk en ze eveneens een lerend effect hebben. De toezichtontvangers hebben een duidelijke positieve aanbeveling gedaan om de komende jaren structureel door te gaan met deze gespreksvorm met een frequentie van één á twee keer per jaar.

De dialooggesprekken die Informatie- en archiefbeheer in 2021 voornemens waren te starten, zijn doorgeschoven naar 2022. De belangrijkste reden hiervoor is de tijdbelasting die de invoering van de nieuwe methodiek van het systematische toezicht in 2021 heeft gekost.

⁷ In het beleidskader worden dit de ambtelijke voortgangsgesprekken genoemd. Dit begrip hebben we in deze context losgelaten omdat we het hierbij liever hebben over ambtelijke gesprekken in dialoog of ambtelijke dialooggesprekken.

3.2.2 Bestuurlijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

Tijdens deze gesprekken komen onderwerpen over de kwaliteit van het openbaar bestuur in de breedte aan de orde. Interbestuurlijk toezicht maakt onderdeel daarvan uit. Het kan daarbij zowel gaan over actuele lopende zaken ('going concern') als toekomstige zaken met mogelijkheden tot verbetering ('growing concern'). Dit bestuurlijk gesprek wordt voorafgegaan door een ambtelijk dialooggesprek. Daarbij wordt ook gekeken naar de gewenste deelnemers aan het bestuurlijke gesprek.

Geplande activiteit

Starten met een pilot bestuurlijke dialooggesprekken over het onderwerp 'kwaliteit openbaar bestuur' bij een beperkt aantal gemeenten. Vanwege de coronamaatregelen en de niet-voorzien bestuurswisseling bij de provincie in het voorjaar van 2020 is deze activiteit doorgeschoven naar 2021.

Realisatie

Binnen het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur, waarvan IBT onderdeel is, hebben er geen bestuurlijke dialooggesprekken met toezichtontvangers plaatsgevonden op de wijze zoals het beleidsdoel is geformuleerd. De redenen hiervan zijn onder meer gelegen in de bestuurswisseling én de greep van de pandemie waarmee we in het verslagjaar te maken hadden.

3.2.3 Klankbordgroep IBT

Beleidsdoel

Draagvlak creëren en krijgen bij de toezichtontvangers door nieuwe ontwikkelingen voor te leggen aan de leden, transparant te zijn over de werkwijzen die worden gebruikt bij het systematisch toezicht en te sparren over inhoudelijke ambities.

Geplande activiteit

De feedback van de Klankbordgroep gebruiken om het toezicht zo effectief mogelijk te organiseren en daadwerkelijk meerwaarde te leveren aan een goed functioneren van het openbaar bestuur. De Klankbordgroep wenst zelf ook een actieve inbreng te hebben door onderwerpen op de agenda te plaatsen.

Realisatie

De Klankbordgroep is in oktober 2021 samengekomen. Dit kon op dat moment fysiek plaatsvinden. Er was een interessante agenda samengesteld, waarbij toezichthouders de klankbordgroepleden hebben meegenomen in de Wet digitale overheid, waarvan de uitvoering van het toezicht voorzien is bij Gedeputeerde Staten, de Omgevingswet in relatie tot het toezicht en de resultaten op het themaonderzoek Klachten en Meldingen VTH. Tevens heeft de Klankbordgroep het profiel besproken, waarin precies de doelstelling van de Klankbordgroep wordt benoemd als ook de werkwijze en de voorkeur van samenstelling.

3.2.4 Kennisbijeenkomsten

Beleidsdoel

Het organiseren van plenaire kennisbijeenkomsten voor toezichtontvangers om het lerende effect van en met elkaar te stimuleren. In de kennisbijeenkomsten komen actuele ontwikkelingen, eventueel aangevuld met handreikingen en toelichtingen, evenals de uitkomsten van uitgevoerde themaonderzoeken en best practices, aan bod.

Geplande activiteit

Kennisbijeenkomsten organiseren voor de toezichtgebieden Informatie- en archiefbeheer en Omgevingsrecht. De onderwerpen voor deze bijeenkomsten zijn afgestemd met de toezichtontvangers en voor Informatie- en archiefbeheer ook met de Brabantse archivariissen.

Realisatie

Voor de vijfde keer op rij heeft Omgevingsrecht drie fysieke regiobijeenkomsten voor medewerkers van gemeenten en waterschappen georganiseerd. Deze vonden eind september en begin oktober plaats in Heeze, Tilburg en Vught. In het kader van kennisdeling waren behalve toezichtontvangers uit de betreffende regio ook adviesbureaus en collega-toezichthouders van andere provincies aanwezig.

In het verslagjaar stond 'Intergemeentelijke samenwerking' centraal. Gastsprekers van Rijkswaterstaat gingen in op het onderwerp 'Omgevingsanalyse en meetbare doelen, als basis voor het beleidsplan VTH onder de Omgevingswet'. Een gastspreker van TÜV Nederland gaf een uiteenzetting over de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).

De bijeenkomsten vingen steeds aan met het schetsen van de aanleiding en het doel van deze bijeenkomsten. Tevens werd er inzicht gegeven in de behaalde resultaten van het systematisch onderzoek. De laatste jaren laten een duidelijke positieve ontwikkeling zien wat de kwaliteit van de VTH-documenten betreft. Aan het eind van de bijeenkomsten werd een overzicht van alle tips uitgeleerd, die naar voren kwamen tijdens de presentaties. Na afloop werden er positieve reacties door de deelnemers geuit. Het gemiddelde rapportcijfer was 8,2.

3.3 Overkoepelende activiteiten en projecten

3.3.1 Werkgroep Gemeenten

Beleidsdoel

Het traject van modernisering en verdere professionalisering van het interbestuurlijk toezicht op de waterschappen met elkaar afstemmen en concreet invullen aan de hand van de thema's 'dialogoog' en 'lerend toezicht' uit het Actieplan Agenda Toekomst van het Toezicht.

Geplande activiteit

In navolging van de ambtelijke werkgroep Waterschappen voor het toezichtgebied Omgevingsrecht, die in 2020 actief was, start er in 2021 een ambtelijke werkgroep Gemeenten. Tijdens de pilots van de ambtelijke dialooggesprekken bij gemeenten zal voor de invulling hiervan naar input worden gevraagd. Tevens wordt onderzocht op welke wijze gedifferentieerd toezicht vormgegeven kan worden. De resultaten van de werkgroep worden afgestemd met de andere toezichtgebieden.

Realisatie

In mei 2021 is gestart met een ambtelijke werkgroep Gemeenten voor het toezichtgebied Omgevingsrecht. Daaraan namen vertegenwoordigers van Breda, Eindhoven, Loon op Zand en Oisterwijk, mede namens Goirle en Hilvarenbeek, deel. In totaal zijn er zes bijeenkomsten van de werkgroep geweest; deels fysiek, deels online. Daarbij is vooral aandacht besteed aan de onderwerpen Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en het komen tot meetbare doelen met gebruik van realtime informatie. Eén van de resultaten is een startnotitie over de implementatie van de Wkb. Daarin staan aanbevelingen en een toelichting op te maken beleidskeuzes voor toezicht en handhaving. Het onderwerp 'Realtime informatie' is een doorlopend proces dat in 2022 met

name door de gemeente Eindhoven, verder vorm wordt gegeven. Afgesproken is dat de werkgroep in 2022 niet meer structureel bij elkaar komt maar afhankelijk van de actualiteit op ad-hocbasis bij elkaar kan worden geroepen als deelnemers daar behoefte aan hebben.

3.3.2 *Vorbereiding Omgevingswet*

Beleidsdoel

Te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet waaronder begrepen de rol en strategie van IBT-taken bij de provinciale Omgevingsverordening.

Geplande activiteit

De wetsontwikkelingen op de voet volgen en verdiepen in de veranderingen voor de taakuitvoering voor gemeenten en waterschappen. Dat doen we in nauwe afstemming en samenwerking met andere provincies en betrokken ministeries zoals Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Overleg met de toezichtontvangers en de Klankbordgroep over gedeelde risico's met het oog op de toegevoegde waarde van interbestuurlijk toezicht speelt hierbij ook een belangrijke rol.

Realisatie

Medio 2021 zijn voorbereidende activiteiten gestart voor een intern project 'IBT-strategie en samenwerking onder de Omgevingswet'. Het project is in twee fasen ingedeeld, waarbij gestart is met de inventarisatiefase. Deze fase is onder meer gericht op een vergelijking van de huidige inhoudelijke toezichttaken en de toekomstige onder de Omgevingswet. Daarna volgt de constructiefase. Deze fase is gericht op hoe de werkwijze van toezicht (strategie) en de interne samenwerking tussen de vier toezichtgebieden die opgaan in de Omgevingswet, kunnen worden vormgegeven. Naar verwachting zijn de resultaten van dit project medio 2022 bekend. Als laatste wordt bezien welke aanpassingen er nodig zijn voor de bestaande 'Verordening systematisch toezichtinformatie Noord-Brabant' met regels over de verstrekking van informatie over de uitvoering van de toezichtstaken.

In de landelijke vakgroep IBT Omgevingsrecht werd er in het verslagjaar meerdere keren de afstemming en de samenwerking tussen provincies over dit onderwerp gezocht.

3.3.3 *Vorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)*

Beleidsdoel

Te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet.

Geplande activiteit

Tegelijk met de Omgevingswet treedt ook de Wkb in werking. De wetsontwikkelingen worden op de voet gevolgd en de IBT-strategie zal vanaf 2022 hiermee rekening houden.

Realisatie

Tijdens de regiobijeenkomsten Best Practices voor het toezichtgebied Omgevingsrecht in september en oktober 2021 is hieraan nadrukkelijk aandacht besteed door een deskundige gastspreker van TÜV Nederland, die een duidelijke uiteenzetting gaf over de Wkb met de consequenties, maar ook adviezen meegaf aan de gemeenten. Dit onderdeel van de regiobijeenkomsten werd door de deelnemers bij de evaluatie gewaardeerd met een goede score.

3.3.4 Voorbereiding Wet digitale overheid (Wdo)

Beleidsdoel

Een tijdige strategie en werkwijzen vastleggen als voorbereiding op de inwerkingtreding van de Wdo.

Geplande activiteit

In lijn met het Actieplan Agenda Toekomst van het Toezicht wordt er met een landelijke Wdo-toezichthoudersgroep samengewerkt om de implementatie van deze wet uniform en in samenwerking met de toezichtontvangers uit te voeren. Eén van de producten is een inventarisatie van de grootste risico's. Op basis van de ervaringen uit de pilot wordt het informatiearrangement bepaald.

Realisatie

Bij het inventariseren van de risico's en het verder uitdenken van het implementeren van de wet liep de landelijke Wdo-toezichthoudersgroep tegen een aantal bezwaren aan. Het toezicht op deze wet wijkt namelijk af van het stelsel van interbestuurlijk toezicht zoals dat sinds de inwerkingtreding van de Wet revitalisering generiek toezicht geldt. Daarnaast is de omvang van de toezichtopdracht ongewis omdat de Wdo een kaderwet is waarvan nu nog niet goed te overzien is welke Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) van toepassing worden. Ten slotte is niet in beeld gebracht wat de financiële gevolgen zijn van deze opdracht voor de provincies. Naar aanleiding van gesprekken hierover met het ministerie van BZK is de minister voornemens om het toezicht anders, namelijk centraal in te richten waardoor provincies hierin geen toezichttaak krijgen. Nadat hierover besloten is, worden de voorbereidingen op deze wet beëindigd.

3.3.5 Nieuwe applicatie voor Financieel Toezicht

Beleidsdoel

Door gegevens vast te leggen in een database kunnen gegevens met betrekking tot Financieel toezicht van alle Brabantse gemeenten met elkaar vergeleken worden. Trends en ontwikkelingen van de financiële positie van gemeenten kunnen daardoor beter worden waargenomen.

Geplande activiteit

In het eerste kwartaal van 2021 wordt de applicatie aangeschaft. In het tweede en derde kwartaal wordt de applicatie geïmplementeerd en gevuld met gegevens van vooralsnog de gemeenten. In het vierde kwartaal 2021 is de applicatie gereed voor gebruik bij de begrotingsronde 2022.

Realisatie

De applicatie voor Financieel Toezicht is in 2021 geïmplementeerd en in gebruik genomen. De begrotingsronde 2022 is door het team Financieel Toezicht volledig in de applicatie verwerkt. In 2022 wordt de applicatie in samenwerking met de andere (deelnemende) provincies geoptimaliseerd en worden rapportages in Power BI opgesteld om financiële data te kunnen vergelijken en te analyseren.

3.3.6 Wob-verzoeken

In het verslagjaar heeft IBT één Wob-verzoek ontvangen van een burger. Deze burger verzocht Gedeputeerde Staten afschriften te verstrekken van alle schriftelijke correspondentie die GS de afgelopen drie jaar hebben gevoerd met de wooncoöperaties in zijn woonplaats, alsmede met de gemeente Sint-Michielsgestel over de huisvesting van vergunninghouders. GS hebben verzoeker van alle correspondentie die plaatsgevonden had, kopieën kunnen verstrekken.

4. Communicatie

De communicatiestrategie uit het beleidskader hebben we in het verslagjaar voortgezet, waarbij we twee doelen voor ogen hadden, namelijk:

1. Alle lokale overheden op de hoogte stellen van de manier waarop we het interbestuurlijk toezicht uitoefenen.
2. Transparant zijn over de resultaten van ons toezicht.

De volgende communicatie heeft in het verslagjaar plaatsgevonden.

- De toezichtoordelen van gemeenten over 2021, maar met terugwerkende kracht ook van de drie jaren ervoor, zijn op een modernere, integrale wijze gepresenteerd in een [dashboard](#) dat te vinden is op www.brabant/ibt.
- In februari is door Gedeputeerde Staten de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021 vastgesteld, gepubliceerd en gezonden aan de toezichtontvangers.
- De factsheets zijn voor de toezichtgebieden Huisvesting Vergunninghouders en Informatie- en archiefbeheer aangepast en gepubliceerd. In deze factsheets wordt per toezichtgebied beschreven op basis van welke criteria er beoordeeld gaat worden en wat er van de toezichtontvanger wordt verwacht.
- Er is een [nieuw filmpje](#) geproduceerd voor onze toezichtontvangers dat op een aantrekkelijke manier uitlegt wat het interbestuurlijk toezicht inhoudt en hoe Brabant hieraan invulling geeft.
- In april is door Gedeputeerde Staten het [Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2020](#) vastgesteld en gepubliceerd.
- De Klankbordgroep IBT is één keer op het Provinciehuis bij elkaar gekomen.

5. Interbestuurlijk toezicht in 2022 en verder

De Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2022 is voor het derde achtereenvolgende jaar gebaseerd op het in januari 2020 vastgestelde Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023. In eerste instantie is de uitvoeringsagenda bedoeld als leidraad voor de activiteiten waarop het interbestuurlijk toezicht zich in 2022 gaat richten om de beleidsdoelen te realiseren. In lijn met het landelijke programma ATT investeren we verder in het professionaliseren van het interbestuurlijk toezicht naar een modernere vorm, zoals de slag maken naar meer risicogericht toezicht, het voeren van bestuurlijke en ambtelijke dialooggesprekken en het organiseren van kennisbijeenkomsten.

Halverwege het jaar bekijken we of tussentijdse bijsturing nodig is, bijvoorbeeld naar aanleiding van geconstateerde tekortkomingen of maatschappelijke ontwikkelingen. Op deze manier kan de provincie als toezichthouder flexibel inspringen op nieuwe ontwikkelingen. Zo nodig wordt de planning aangepast. Daarmee heeft deze uitvoeringsagenda een flexibel karakter.

6. Bijlagen

6.1 Doelstellingen per toezichtgebied

Toezichtgebied	Doelstelling
Financieel toezicht	Financieel toezicht helpt bij het bevorderen van een gezonde financiële positie waarbij de nadruk van het toezicht ligt op de toets of de (meerjaren) begroting structureel en reëel in evenwicht is.
Huisvesting Vergunninghouders	Toezicht Huisvesting Vergunninghouders controleert elk halfjaar of vergunninghouders (asielzoekers met een verblijfsvergunning) tijdig zijn gehuisvest. Op grond van de Huisvestingswet moeten gemeenten hiervoor zorgdragen. De taakstelling wordt door het Rijk bepaald en is afhankelijk van het aantal inwoners van een gemeente.
Informatie- en archiefbeheer	Goed toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven zijn essentieel voor een goed bestuur. Bij deze vorm van toezicht ziet de provincie erop toe dat het informatie- en archiefbeheer op orde is, zodat de gemeenteraden en de (algemene) besturen het handelen van hun besturen hierop kunnen controleren. Het Interbestuurlijk toezicht is aanvullend op het horizontaal toezicht dat door de (gemeente)archivarissen wordt uitgevoerd.
Monumentenzorg	Om te voorkomen dat onroerend cultureel erfgoed verloren gaat, richt het toezicht op de monumentenzorg zich op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van archeologie, cultuurhistorie en monumenten uitvoert.
Omgevingsrecht	Omgevingsrecht controleert de wet- en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling en richt zich daarbij op vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het doel ervan is om een veilige en gezonde leefomgeving te realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen.
Ruimtelijke ordening	De provincie ziet erop toe dat de gemeenten zich houden aan de wettelijke vereisten van het opstellen en actueel houden van hun ruimtelijke plannen.
Water	Door toezicht te houden op de meest wezenlijke taken van de Brabantse waterschappen draagt IBT bij aan een veilige en gezonde leefomgeving, waarbij een goed regionaal waterbeheer wordt bevorderd.

6.2 Systematisch toezicht 2021: Financieel toezicht

Het doel van financieel toezicht op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen is het bevorderen van een gezonde financiële positie. Jaarlijks bepalen we voor de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen de vorm van toezicht door te beoordelen of de begroting of meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. Het onderzoeken van de jaarrekeningen, het houden van ambtelijke dialooggesprekken en het volgen van actuele ontwikkelingen geven input voor de beoordeling van de begroting.

Resultaten 2021

Gemeenten

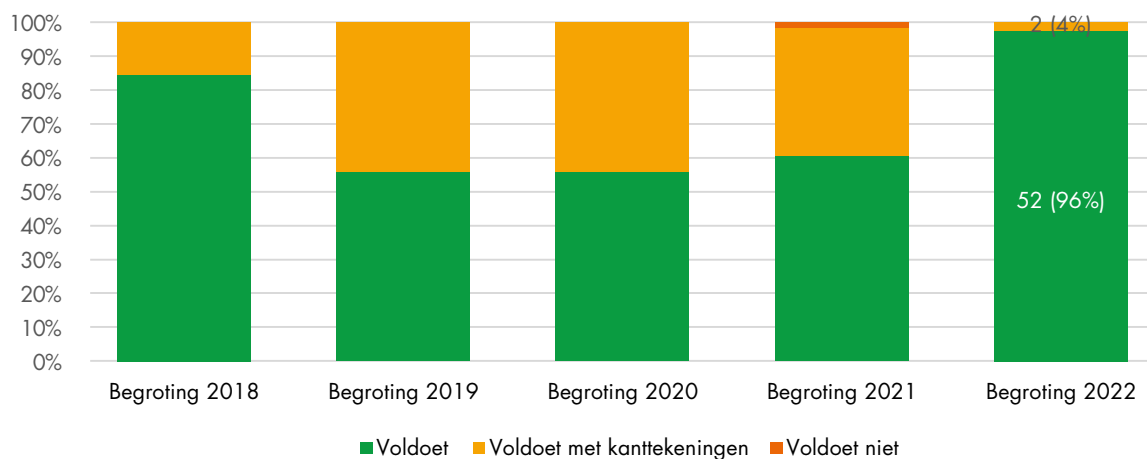
In april 2021 stuurden we de jaarlijkse begrotingscirculaire naar de gemeenten. Hierin hebben we de actualiteit beschreven. We hebben de jaarrekeningen 2020 van de Brabantse gemeenten onderzocht en de resultaten daarvan betrokken bij het onderzoek naar de begrotingen voor 2022.

Op basis van die onderzoeken zijn 54 van de 56 Brabantse gemeenten onder het gebruikelijke repressieve toezicht geplaatst op basis van de Gemeentewet. De gemeenten Boxtmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert, Sint Anthonis, Landerd en Uden zijn per 1 januari 2022 opgeheven. Met ingang van 1 januari 2022 zijn de nieuwe gemeenten Land van Cuijk en Maashorst gevormd. De nieuwe raden stellen de begroting 2022 vast. Dit kunnen zij pas na 1 januari 2022 doen waardoor zij de begroting 2022 niet tijdig in kunnen zenden. Zoals gebruikelijk bij een herindeling staan beide gemeenten voor het begrotingsjaar 2022 onder preventief toezicht wegens overschrijding van de inzendtermijn van de begroting 2022.

Het groot aantal structureel en reëel sluitende begrotingen 2022, veroorzaakt door de extra middelen jeugdzorg, maakt duidelijk dat de zorgelijke financiële positie grotendeels veroorzaakt werd door de tekorten bij jeugdzorg. Voor 2022 zijn deze problemen opgelost, maar het kabinet Rutte IV moet nog een besluit nemen over de continuering van de extra middelen jeugdzorg. Wanneer de extra middelen jeugdzorg niet structureel toegekend worden vanaf 2023, leidt dit bij 50% van de gemeenten tot een meerjarenraming die niet structureel en reëel in evenwicht is.

Het beheersen van de kosten Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) lijkt het volgende hoofdpijndossier. Vanwege het vaste abonnementstarief voor de eigen bijdrage in Wmo-voorzieningen, stijgen de aanvragen voor huishoudelijke hulp enorm. Het gevolg is forse financiële tekorten bij de Wmo. Er zijn gemeenten die de financiële tekorten 'oplossen' door het zorgaanbod te beperken, bijvoorbeeld door wachtlijsten te laten ontstaan of door de kaasschaafmethode te hanteren door het aantal uren huishoudelijke zorg te verminderen. Dit leidt tot veel maatschappelijke onrust.

Resultaten financieel toezicht 2017-2021

Gemeenschappelijke regelingen

De begrotingen van alle gemeenschappelijke regelingen zijn beoordeeld. Over de gemeenschappelijke regelingen zijn geen bijzonderheden te vermelden.

Waterschappen

De Waterschapswet spreekt niet over repressief of preventief toezicht, maar stelt alleen dat de waterschappen hun jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen dienen op te sturen naar Gedeputeerde Staten. Afgelopen jaar hebben alle drie de Brabantse waterschappen hieraan voldaan. We hebben met twee van de drie waterschappen een toezichtgesprek gevoerd. De

jaarrekeningen over 2020 en de begrotingen voor 2022 van twee waterschappen zijn begin 2022 onderzocht. Deze zijn voor kennisgeving aangenomen. Het toezichtgesprek en de beoordeling van de stukken van het derde waterschap volgt in het nieuwe jaar.

6.3 Systematisch toezicht 2021: Huisvesting vergunninghouders

De Huisvestingswet bepaalt dat gemeenten zorg moeten dragen voor de voorziening in de huisvesting van vergunninghouders in de gemeente overeenkomstig de voor de gemeente geldende taakstelling. Tijdige realisatie van die vastgestelde taakstelling is belangrijk voor het optimaal kunnen blijven benutten van de centrale opvangcentra waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk de opvang van asielzoekers die nog in procedure zijn en het bevorderen van een snelle integratie in de Brabantse samenleving. De provincie beoordeelt twee keer per jaar, namelijk vanaf januari en juli of de gemeenten hun taakstelling hebben gehaald.

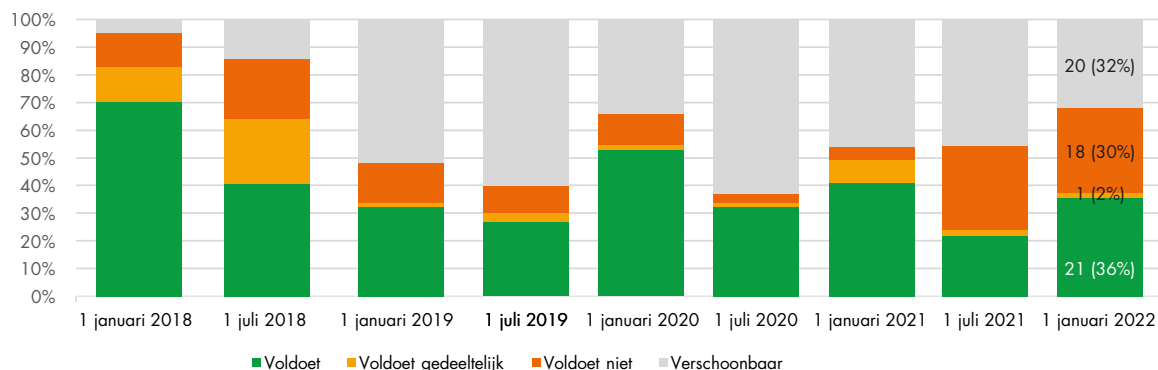
Resultaten 2021

In het eerste halfjaar van 2021 was het percentage 'Verschoonbaar' 46%. In het tweede deel van het jaar was dit 31%. Verschoonbaar wil zeggen dat deze gemeenten buiten hun toedoen de taakstelling niet hebben gehaald. Dit kwam onder meer doordat het COA niet genoeg vergunninghouders aan de betreffende gemeente kon koppelen, maar ook omdat de IND niet altijd bijtijds de verblijfspassen kon verstrekken, die een vergunninghouder toegang geeft tot noodzakelijke voorzieningen als verzekeringen en een bankrekening. Sommige gemeenten liepen achter op het halen van de taakstelling door de aanhoudende krapte op de woningmarkt en de lockdowns die we in 2021 hebben gehad, waardoor noodzakelijke winkels om een woning leefbaar te maken gesloten waren.

Samen met het Rijk en het team Wonen is in 2021 in het kader van de Flexibilisering van de Asielketen een start gemaakt met het zoeken naar tijdelijke alternatieve huisvesting voor alle doelgroepen van woningzoekenden. Ten aanzien van de versnellingsopgave heeft het Rijk de provincies verzocht om meer in te zetten op tussenvoorzieningen. Dit zijn tijdelijke opvanglocaties, die in de regel bedoeld zijn als verlengstuk van de asielzoekerscentra. Meestal telt opvang in een tussenvoorziening niet mee voor het halen van de taakstelling.

Op basis van de beoordelingen in 2021 is bij drie gemeenten het actief toezicht beëindigd. Over de tweede helft van 2021 staan drie gemeenten onder actief toezicht, hetgeen wil zeggen dat stap 3a van het interventieproces van toepassing is.

Resultaten huisvesting vergunninghouders 2018-2021

6.4 Systematisch toezicht 2021: Informatie- en archiefbeheer

Het doel van het toezicht op informatie- en archiefbeheer is om bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen te komen tot een betrouwbare informatievoorziening. Toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven zijn immers essentieel voor een goede democratische controle op het bestuurlijk handelen. Met het interbestuurlijk toezicht op het informatie- en archiefbeheer wordt er getoetst of de taken die volgen uit de Archiefwet worden nageleefd en goede maatregelen zijn getroffen voor het tegengaan van risico's.

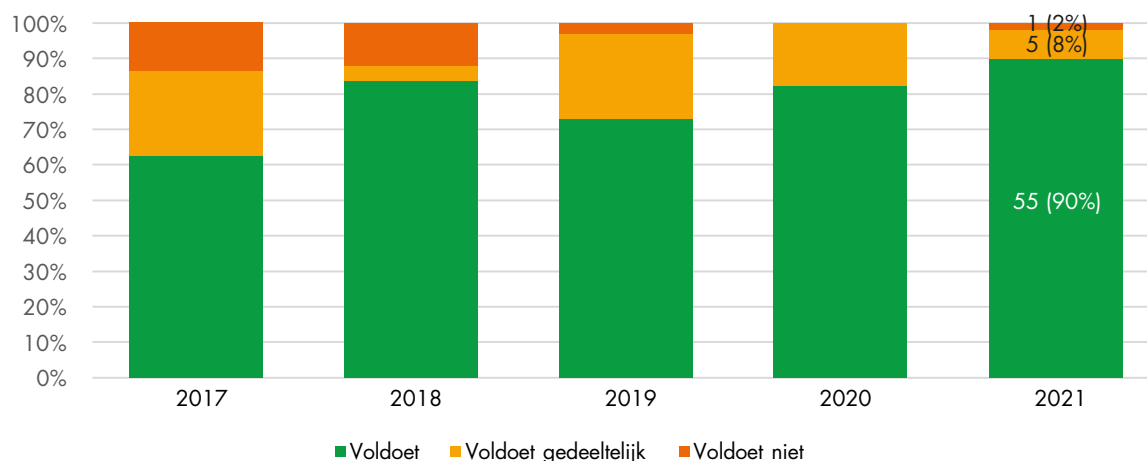
Resultaten 2021

Gemeenten

Bij het toezicht op het informatie- en archiefbeheer beoordelen we of het college aan de raad voor 15 juli verslag heeft uitgebracht over het informatie- en archiefbeheer. We hebben in de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021 het informatiearrangement en de toetscriteria opgenomen. Tevens is er op toegezien dat naast het verslag aan de raad, in een SMART-beschreven verbeterplan de geconstateerde tekortkomingen met maatregelen zijn beschreven. In 2021 zijn 55 gemeenten (90%) beoordeeld als 'Voldoet', 5 gemeenten (8 %) als 'Voldoet gedeeltelijk' en 1 gemeente als 'Voldoet niet'.

In alle toezichtbrieven is aangegeven welke acties er gedaan moeten worden om volgend jaar als 'Voldoet' beoordeeld te worden. Tevens wordt met de toezichtontvangers die geen 'Voldoet' hebben gescoord, minimaal één voortgangsgesprek gevoerd. Bij de start van het verslagjaar stonden vier gemeenten onder actief toezicht (fase 3a van het interventieproces). Tijdens het verslagjaar is hier één gemeente aan toegevoegd, waarbij het totaal uitkomt op vijf gemeenten. Het actief toezicht van twee gemeenten gaat mee naar 2022.

Resultaten informatie- en archiefbeheer gemeenten 2017-2021

Gemeenschappelijke regelingen

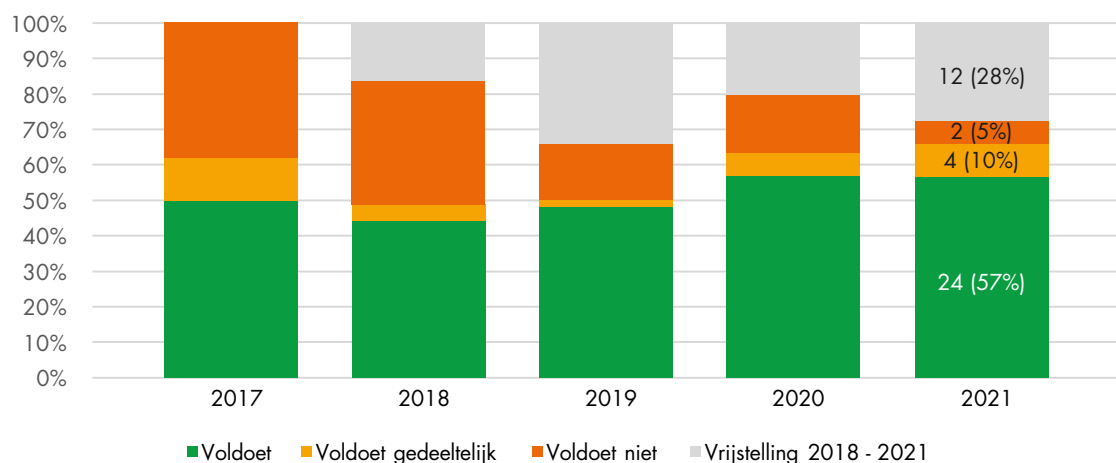
Van de gemeenschappelijke regelingen hebben 24 organisaties op een totaal van 42 (57%) een 'Voldoet' gekregen, 4 organisaties (9,5%) een 'Voldoet gedeeltelijk' en 2 organisaties (5%) een 'Voldoet niet'. 12 (28,5%) organisaties waren vrijgesteld van beoordeling of er was een andere reden aanwezig waardoor er geen beoordeling heeft plaatsgevonden. Een GR kan vrijgesteld

worden van toezicht als de toezichthouder, onder andere op basis van het verslag van de archivaris, beoordeelt dat de GR grip heeft op de informatiestromen én de laatste jaren steeds een 'Voldoet' heeft gehaald.

Met de GR'en die niet of slecht bekend waren met de procedure van interbestuurlijk toezicht hebben we in 2020 en 2021 een nulmeting gehouden. Op basis van een nulmeting is vervolgens een advies verstrekt hoe te komen tot een aanvaardbare situatie. Met deze GR'en zijn in 2021 voortgangsgesprekken gevoerd om ervoor te zorgen dat we ze in het verslagjaar ten minste als 'Voldoet gedeeltelijk' zouden kunnen beoordelen. Dit is in alle gevallen gelukt. De desbetreffende archivaris hebben we steeds bij deze inhaalactie betrokken.

2021 is begonnen met drie GR'en die onder actief toezicht stonden. In het verslagjaar zijn hieraan twee GR'en toegevoegd. In totaal staan er bij het afsluiten van het verslagjaar zeven toezichtontvangers (gemeenten en GR'en tezamen) onder actief toezicht.

Resultaten informatie- en archiefbeheer gemeenschappelijke regelingen 2017-2021

Waterschappen

Twee van de drie waterschappen hebben een 'Voldoet' gekregen. Eén waterschap had door personeelwisselingen verzuimd bijtijds een verslag in te leveren, waardoor een 'Voldoet niet' moest worden gegeven. De scores zijn hiermee respectievelijk: 'Voldoet': 67% en 'Voldoet niet': 33%.

De wijze van toezicht houden op de waterschappen is dezelfde als voor gemeenten.

Overig toezicht

Op grond van de Archiefwet 1995 zijn de lokale overheden verplicht om:

- Aan Gedeputeerde Staten een machtiging met redenen omkleed te vragen als archieven die ouder zijn dan 20 jaar nog niet overgebracht kunnen worden⁸. In het verslagjaar zijn hiervoor twee machtigingen door GS verstrekt.
- Toestemming te vragen aan Gedeputeerde Staten indien de openbaarheid van overgebrachte archieven langer dan 75 jaar wordt beperkt⁹. Dit is in 2021 niet aan de orde geweest.

⁸ Overeenkomstig artikel 13, derde lid van de Archiefwet 1995.

⁹ Overeenkomstig artikel 15, vierde lid van de Archiefwet 1995.

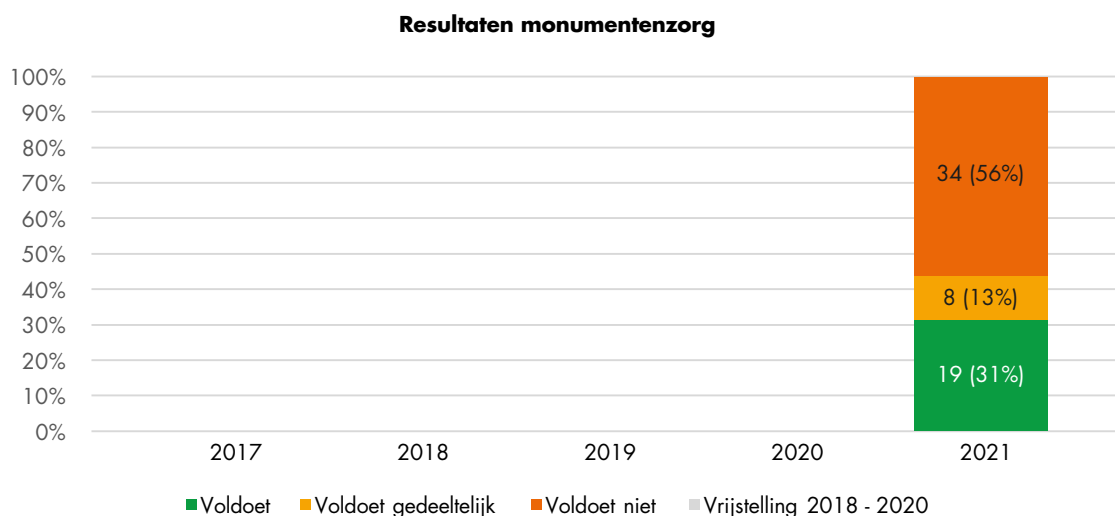
- Vastgestelde archiefverordeningen mee te delen aan Gedeputeerde Staten¹⁰. In 2021 is van één gemeente een kennisgeving van een nieuwe archiefverordening ontvangen.

6.5 Systematisch toezicht 2021: Monumentenzorg

Het toezicht op Monumentenzorg geeft zicht op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van monumentenzorg uitvoeren. Als dit niet goed gebeurt, bestaat het risico dat onroerend cultureel erfgoed onherstelbaar beschadigd wordt of zelfs verloren gaat. Hierbij is het van belang en tevens een wettelijke plicht dat gemeenten een Monumentencommissie instellen die adviseert over omgevingsvergunningen.

In 2021 hebben gemeenten het aantal rijksarcheologische monumenten aangeleverd, waarover de gemeentelijke monumentencommissie een advies heeft afgegeven in het kader van een omgevingsvergunning over 2020. In 2021 zijn 19 gemeenten (31 %) beoordeeld als 'Voldoet', 8 gemeenten (13 %) als 'Voldoet gedeeltelijk' en 34 gemeenten (56 %) als 'Voldoet niet'. Hiervan hebben uiteindelijk acht gemeenten de gevraagde toezichtinformatie niet, of niet compleet aangeleverd. Op basis van het ontbreken van de toezichtinformatie zijn deze acht gemeenten onder actief toezicht geplaatst; dit is fase 3a van het interventieproces.

Als deze gemeenten maatregelen treffen om herhaling te voorkomen en alsnog de ontbrekende toezichtinformatie over 2020 aanleveren én de toezichtinformatie 2021 tijdig en compleet aanleveren, wordt de ondertoezichtplaatsing opgeheven.

6.6 Systematisch toezicht 2021: Omgevingsrecht

Omgevingsrecht is een verzamelterm voor wet- en regelgeving die betrekking heeft op de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. De hoofddoelstelling van deze wetgeving is een veilige en gezonde leefomgeving te bewerkstelligen en deze op een duurzame en doelmatige wijze te kunnen behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen. Overheden spelen daarbij een belangrijke rol door een adequate beleids- en besluitvorming.

¹⁰ Overeenkomstig de artikelen 30, 32, 35 en 37 van de Archiefwet 1995.

Door het uitvoeren van interbestuurlijk toezicht vergaart de provincie actuele en betrouwbare informatie op basis waarvan periodiek beoordeeld wordt of de gemeenten en waterschappen naar behoren uitvoering geven aan deze medebewindstaak, waarbij het accent ligt op de taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving, de zogenoemde VTH-taken¹¹.

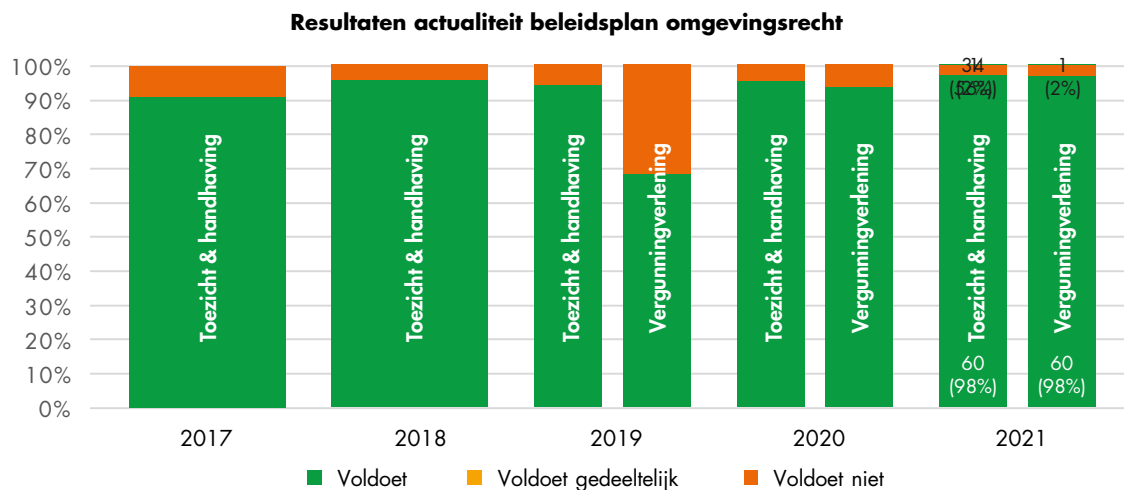
In 2021 zijn de beleidsplannen, uitvoeringsprogramma's en evaluatieverslagen van alle Brabantse gemeenten conform planning beoordeeld aan de hand van de vastgestelde beoordelvragen die direct of indirect voortvloeien uit de wettelijke procescriteria VTH.

De Brabantse waterschappen ontvingen schriftelijke feedback over hun VTH-documenten aan de hand van dezelfde beoordelvragen voor gemeenten. Dat is conform de daarover in 2020 gemaakte afspraken in de ambtelijke werkgroep Waterschappen.

Resultaten 2021

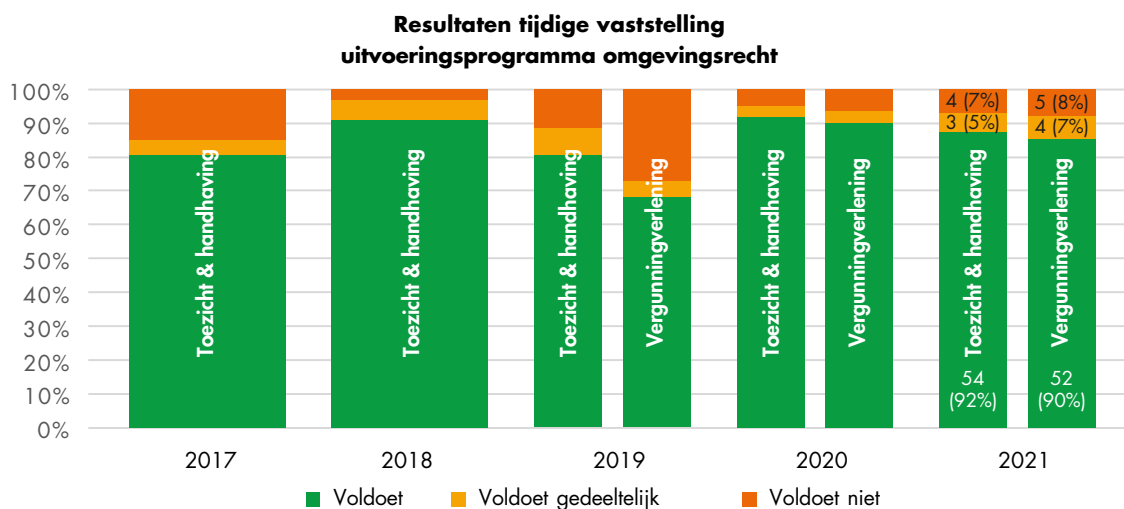
Tijdigheid VTH-documenten

Actualiteit beleidsplan

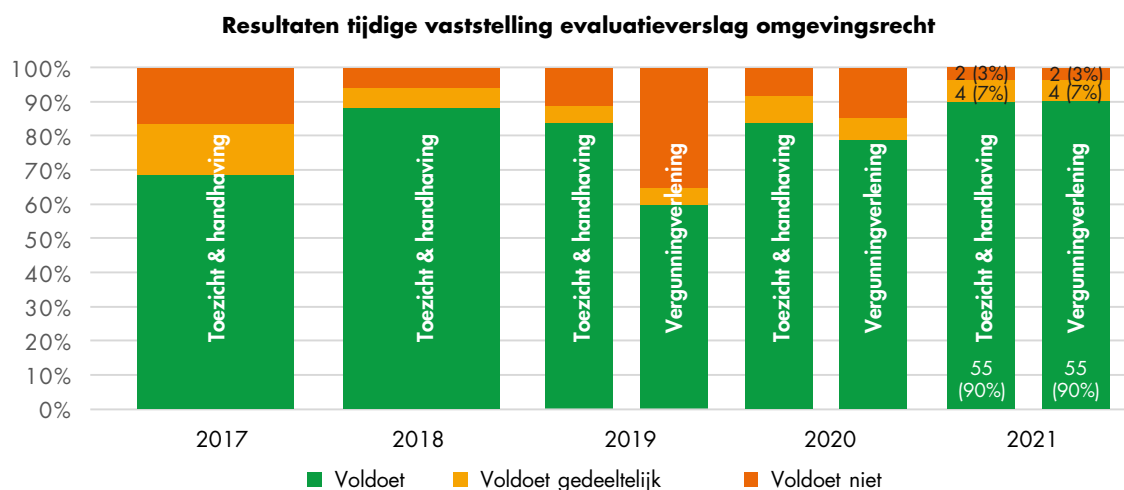

¹¹ In 2019 is het onderdeel vergunningverlening voor het eerst onderdeel van de beoordelingsronde systematisch toezicht geworden. Het jaar 2018 is een overgangsjaar geweest waarin gemeenten en waterschappen geïnformeerd en gestimuleerd zijn om aan dit onderdeel te voldoen. Dit is de reden dat met ingang van 2019 twee staafdiagrammen zijn opgenomen.

Tijdige vaststelling uitvoeringprogramma

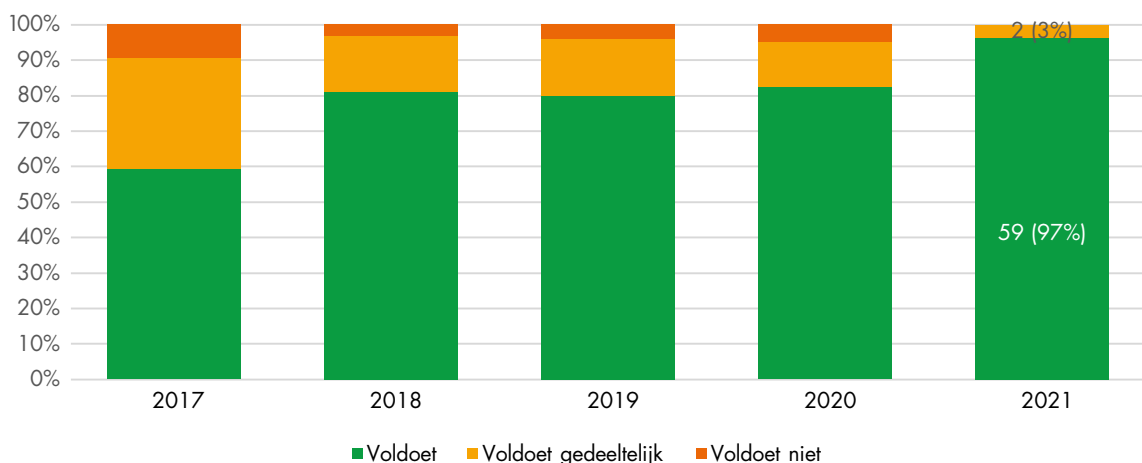
Tijdige vaststelling evaluatieverslag

Kwaliteit VTH-documenten

Naast het tijdig vaststellen en actueel houden van de VTH-documenten, moeten gemeenten en waterschappen ook voldoen aan de overige wettelijke criteria voor een professionele kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken. Zoals elk jaar hebben we ook voor 2021 een selectie gemaakt van criteria waarvan de naleving is beoordeeld. Deze criteria zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2021. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling daarvan zijn de beoordelingsvragen in concept meegedeeld aan de toezichtontvangers met gelegenheid voor reactie. Een deel daarvan komt overeen met die van 2020 zodat een goede vergelijking over de jaren heen mogelijk is. Op basis van de beoordelingsronde in 2021 zijn er geen gemeenten onder actief toezicht geplaatst. Bij twee gemeenten is het actief toezicht gehandhaafd (stap 3a en 3b van het interventieproces). Bij drie gemeenten is het actief toezicht beëindigd.

Resultaten kwaliteit VTH-documenten omgevingsrecht

6.7 Systematisch toezicht 2021: Water

De organisatie van het toezicht op de wettelijke taken van Waterschappen is ingericht aan de hand van het beoordelingskader¹² en het informatiearrangement¹³. Op basis van deze uitgangspunten vragen we per jaar aan de waterschappen een overzicht van de stand van zaken. Dit is geen herhaling van zetten ten opzichte van de afspraken over evaluatie en monitoring van het Provinciaal Milieu- en Waterplan (PMWP). We zien dit als een bestuurlijke samenvatting die speciaal gericht is op toezicht en de invulling van de wettelijke taken.

Resultaten 2021

Met alle waterschappen afzonderlijk is medio 2021 een ambtelijk toezichtgesprek gehouden naar aanleiding van een door de waterschappen ingevuld format, waarin voor de verschillende toezichtonderwerpen is aangegeven welke opgave geldt voor het betreffende thema. Het gesprek richtte zich op de voortgang over 2020. Op basis van de aangeleverde informatie en de aanvullende toelichting tijdens de gesprekken heeft de provincie geconcludeerd dat de waterschappen op alle onderdelen 'voldoen'. Er was geen aanleiding voor een bestuurlijk toezichtgesprek.

12 Per doel kaderen we de wettelijke hoofdtaak van het waterschap heel specifiek in. Daarbij bepalen we de vragen die gesteld moeten worden om te kunnen beoordelen of er voortgang wordt geboekt bij het bereiken van die gestelde taak. Het antwoord op de vragen geeft ons het inzicht of de waterschappen in control zijn.

13 Per doel bepalen we welke achtergrondinformatie nodig is om deze vragen te beantwoorden. Als er vanuit de monitoring op de voortgang van het PMWP al rapportages gemaakt worden, sluiten we daarbij aan en vragen we geen extra achtergrondinformatie.

